

ترجمہ

جواهر الکلام

وقف و صدقہ

تألیف استاد فقہا شیخ محمد حسن نجفی

ترجمہ، شرح و توضیح

دکتر اکبر نایب زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

سرشناسه	: صاحب جواهر، محمدحسن بن باقر، ۱۲۰۰ - ۱۲۶۶ ق.
عنوان قراردادی	: جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، فارسی - عربی، برگزیده شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، برگزیده، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه جواهر الکلام وقفها و صدقهها / تالیف محمدحسن نجفی: ترجمه، شرح و توضیح اکبر نایبزاده، تهران: خرسندی، ۱۳۹۶.
مشخصات نشر	: ۴۵۴ ص.
مشخصات ظاهری	: شابک 978-600-114-850-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: فارسی - عربی.
یادداشت	: کتاب حاضر ترجمه‌ی بخش وقفها و صدقهها از کتاب «جواهر الکلام» تالیف صاحب جواهر است که خود شرح کتاب «شرایع السلام فی مسائل الحلال والحرام» تالیف محقق حلی است.
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۷ ق.
موضوع	: Islamic law, Ja'fari -- 13th century
موضوع	: محقق حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ ق. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام -- نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Islamic law, Ja'fari -- Early works to 20th century*
موضوع	: Waqf (Islamic law) (فقه)
موضوع	: Alms and almsgiving (Islam)* (صدقه و راسخه)
شناسه افزوده	: نایبزاده، ۱۳۴۰ - مترجم
شناسه افزوده	: محقق حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ ق. شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، برگزیده، شرح
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۷۵۱۳۹۶ ش. ۳ BP1۸۱۰۰۳
رده‌بندی دیوئی	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۹۶۳۹۷

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مبسوطات فقهی

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نرسیده به خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰ - ۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خ منبری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۹۲ تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰ - ۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۳: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

ترجمه جواهر الکلام: وقفها و صدقهها

تألیف: استاد فقها شیخ محمد حسن نجفی (متوفای ۱۲۶۶ هـ ق)

ترجمه، شرح و توضیح: دکتر اکبر نایبزاده

چاپ اول: ۱۳۹۶ تیراژ: ۲۰۰ جلد قیمت: ۳۸۰,۰۰۰

ISBN: 978- 600 -114-850-7

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۸۵۰-۷

فهرست

کتاب وقف‌ها و صدقه‌ها

فصل اول: در عقد وقف و صدقه

- ۱- تعریف وقف ۱۵
- ۲- وقف و صدقه یک چیز است ۱۷
- ۳- لفظ صحیح برای وقف ۱۸
- ۴- بالالفاد کلیه و قرینه ۲۱
- ۵- وقف با عبارت ۲۴
- ۶- در وقف قبول شرط است ۲۶
- ۷- قبول متولی کافی است ۲۸
- ۸- کلیه شروط عقد لازم در وقف نیز معتبر است ۲۹
- ۹- در وقف قصد قربت لازم است ۳۰
- ۱۰- وقف با قبض لازم می‌شود ۳۳
- ۱۱- به عقیده برخی قبض شرط صحت است ۳۶
- ۱۲- وقف قابل رجوع نیست ۳۹
- ۱۳- مخالف ابوحنیفه است ۴۰
- ۱۴- مفید نظر دیگری دارد ۴۱
- ۱۵- وقف در مرض موت ۴۲
- ۱۶- اگر مقدم و موخر معلوم نبود ۴۴
- ۱۷- گوسفندی را وقف کند ۴۷
- ۱۸- پاجوش‌های درختان وقفی ۴۹

فصل دوم: در شرایط وقف

مبحث اول در شرایط موقوفه

- ۱۹- مال وقفی چهار شرط دارد ۵۰
- ۲۰- دین و منفعت را نمی‌توان وقف کرد ۵۳
- ۲۱- وقف مبهم ۵۴
- ۲۲- وقف منفعت ۵۶

- ۲۳- قاعده در وقف ۵۷
- ۲۴- سگ و گربه را هم می‌توان وقف کرد ۵۸
- ۲۵- وقف درهم و دینار ۶۰
- ۲۶- وقف فضولی ۶۲
- ۲۷- وقف مال مشاع ۶۴
- ۲۸- وقف برده ۶۵

مبحث دوم: در شرایط واقف

- ۲۹- واقف باید بالغ و عاقل باشد ۶۸
- ۳۰- در وقف بر درخت ۶۹
- ۳۱- واقف می‌تواند متولی تعیین کند ۷۱
- ۳۲- متولی منصوص ۷۳
- ۳۳- اگر دو نفر را متولی تعیین کند ۷۵
- ۳۴- وظایف متولی ۷۷
- ۳۵- تقسیم منافع در صلاحیت متولی است ۷۹
- ۳۶- اگر متولی تعیین نشده است ۸۱

مبحث سوم: در شرایط موقوف علیه

- ۳۷- موقوف علیه باید چهار شرط داشته باشد ۸۴
- ۳۸- باید موجود باشد ۸۵
- ۳۹- وقف بر معدوم به تبع موجود ۸۶
- ۴۰- وقف مقطوع الاول ۸۶
- ۴۱- وقف منقطع الوسط و الاخر ۹۱
- ۴۲- وقف بر برده ۹۳
- ۴۳- وقف بر مساجد و غیره ۹۴
- ۴۴- وقف بر کافر حربی ۹۷
- ۴۵- وقف بر کافر ذمی ۱۰۰
- ۴۶- وقف بر معابد ادیان دیگر ۱۰۵
- ۴۷- استدلال بر منع ۱۰۶
- ۴۸- برگناه نمی‌توان وقف کرد ۱۰۷

- ۴۹- وقف بر تورات و انجیل ۱۰۸
- ۵۰- کافر وقف کند ۱۰۹
- ۵۱- اشکال قصد قربت ۱۱۰
- ۵۲- وقف بر خوارج و غیره ۱۱۲
- ۵۳- مسلمان بر فقراء وقف کند ۱۱۴
- ۵۴- بر مسلمانان وقف کنند ۱۱۵
- ۵۵- اگر واقف امامی بود ۱۱۶
- ۵۶- وقف بر مؤسین ۱۱۸
- ۵۷- مومن و معنی دارد ۱۱۹
- ۵۸- وقف بر شیعه ۱۲۲
- ۵۹- جار و دیه را اس عید نیز شیعه محسوب می‌شوند ۱۲۲
- ۶۰- وقف بر امامیه ۱۲۲
- ۶۱- وقف بر زیدیه ۱۲۵
- ۶۲- وقف بر هاشمی ۱۲۶
- ۶۳- آنان که از سوی مادر هاشمی هستند ۱۲۷
- ۶۴- عقیده سیدمرتضی و ابن ادریس ۱۲۸
- ۶۵- وقف بر همسایگان ۱۲۹
- ۶۶- همسایه به معنی عرفی است ۱۳۰
- ۶۷- تقسیم در میان همسایگان ۱۳۳
- ۶۸- اگر به مسجدی وقف بود مسجد از بین رفت ۱۳۴
- ۶۹- اگر به جائی وقف کنند که دوام ندارد ۱۳۶
- ۷۰- منافع وقف در وجوه بر صرف می‌شود ۱۳۷
- ۷۱- روایاتی در این مورد ۱۳۸
- ۷۲- صرف وقف مسجدی در مسجدی دیگر ۱۴۰
- ۷۳- آیا در وقف منقطع هم چنین است ۱۴۲
- ۷۴- وقف بر خیرات ۱۴۳
- ۷۵- وقف بر افراد بی‌شمار ۱۴۳
- ۷۶- وقف بر ذمی ۱۴۵
- ۷۷- وقف بر مرتد ۱۴۶

- ۷۸- وقف کند مورد مصرف آن را بیان نکند..... ۱۴۷
- ۷۹- وقف بر فرد نامعین..... ۱۴۹
- ۸۰- استدلال بر بطلان..... ۱۵۰
- ۸۱- در وقف منافع مساوی تقسیم می شود..... ۱۵۱
- ۸۲- بر اولاد ذکور وقف کند اولاد اناث خارج است..... ۱۵۲
- ۸۳- بر عموها و دائی هایش وقف کند..... ۱۵۳
- ۸۴- اگر بر نزدیک ترین فرد وقف کند..... ۱۵۳

مبحث چهارم در شرایط وقف

- ۸۵- شرایط وقف چهار چیز است..... ۱۵۵
- ۸۶- اول: دوام..... ۱۵۵
- ۸۷- وقف مدت دار باطل است..... ۱۵۶
- ۸۸- وقف مدت دار ممکن است..... ۱۵۷
- ۸۹- روایت در این مورد..... ۱۵۹
- ۹۰- دوم: منجز بودن..... ۱۶۲
- ۹۱- وقف اگر معلق بود باطل است..... ۱۶۲
- ۹۲- سوم: ادامه داشتن وقف..... ۱۶۳
- ۹۳- وقف بر چیزی که دائمی نیست باطل است..... ۱۶۳
- ۹۴- پس از پایان وقف باطل می شود..... ۱۶۴
- ۹۵- وقف منقطع الاخر وقف است یا حبس..... ۱۶۵
- ۹۶- فقها سه قول دارند..... ۱۶۶
- ۹۷- قول اول بطلان است..... ۱۶۷
- ۹۸- قول دوم صرف در راه های خیر..... ۱۶۸
- ۹۹- قول سوم به عنوان وقف صحیح است..... ۱۶۹
- ۱۰۰- استدلال برای صحیح بودن..... ۱۷۰
- ۱۰۱- جواب از استدلال بر بطلان..... ۱۷۲
- ۱۰۲- وقتی مدت وقف تمام شد..... ۱۷۳
- ۱۰۳- به ورثه موجود یا ورثه اول..... ۱۷۴
- ۱۰۴- به ورثه اول واقف برمی گردد..... ۱۷۶
- ۱۰۵- برخی گفته اند به ورثه موقوف علیه برمی گردد..... ۱۷۸

- ۱۰۶- وقف منقطع الوسط ۱۷۹
- ۱۰۷- در مقطوع الوسط چون تعلیق است لذا پس از وسط باطل است ۱۸۰
- ۱۰۸- اگر به دو پسرش سپس بر فقراء وقف کند ۱۸۱
- ۱۰۹- اگر به پسرش سپس به فقراء وقف کند ۱۸۲
- ۱۱۰- استدلال با روایت ۱۸۳
- ۱۱۱- اگر وقف را معلق به مدت یا صفتی کند ۱۸۵
- ۱۱۲- اگر وقف به صورت معلق باشد ۱۸۵
- ۱۱۳- اذن و الف شرط صحت قبض است ۱۸۶
- ۱۱۴- روایات در این خصوص ۱۸۷
- ۱۱۵- اگر قبل از قبض دادن مرد وقف باطل است ۱۸۸
- ۱۱۶- با فوت موقوفه وقفیه باطل می شود ۱۸۹
- ۱۱۷- ایراد مسأله و پاسخ از آن ۱۹۰
- ۱۱۸- قبض پدر قبض اولاد صغیر است ۱۹۱
- ۱۱۹- روایات مسأله ۱۹۲
- ۱۲۰- قبض باید به قصد قبض موقوفه باشد ۱۹۳
- ۱۲۱- نقل اقوال فقهاء ۱۹۴
- ۱۲۲- در قبض وصی تردید است ۱۹۵
- ۱۲۳- اگر وقف در تصرف موقوف علیه بود ۱۹۶
- ۱۲۴- گذشت زمان لازم نیست ۱۹۷
- ۱۲۵- وقف برای خودش صحیح نیست ۱۹۸
- ۱۲۶- اگر اول برای خود بعداً برای دیگری ۱۹۹
- ۱۲۷- اگر برای خود و فقراء وقف کند ۲۰۰
- ۱۲۸- برای دیگری وقف کرده و برای خودش حقوق قرار دهد ۲۰۱
- ۱۲۹- روایت در این خصوص ۲۰۲
- ۱۳۰- مقداری از منافع را می توان از وقف استثناء کرد ۲۰۳
- ۱۳۱- شرط رد مظالم و پرداخت از موقوفه ۲۰۵
- ۱۳۲- وقف بر اولاد و اقوام و خدمه و مهمانها صحیح است ۲۰۶
- ۱۳۳- می تواند سهمی را برای متولی شرط کند ۲۰۷
- ۱۳۴- اگر بر فقراء وقف کرد و خود فقیر شد ۲۰۸

- ۱۳۵- اقوال مختلف است..... ۲۰۹
- ۱۳۶- از برخی از موقوفات عام مانند مسجد واقف خود می تواند استفاده کند..... ۲۱۱
- ۱۳۷- هر جا که وقف از مال بودن خارج شود..... ۲۱۲
- ۱۳۸- شرط کند هر موقع نیاز داشت وقف را ابطال کند..... ۲۱۴
- ۱۳۹- روایات مسأله..... ۲۱۴
- ۱۴۰- اختلاف در چنین وقفی..... ۲۱۵
- ۱۴۱- نقل اقوال فقها..... ۲۱۵
- ۱۴۲- استدلال برای صحت..... ۲۱۶
- ۱۴۳- در سرط فرقی نیست اوصاف واقف باشد یا موقوف علیه..... ۲۱۷
- ۱۴۴- قول سواد این است که این وقف حبس است..... ۲۱۹
- ۱۴۵- رد قائلین به بطلان..... ۲۲۳
- ۱۴۶- اگر شرط کند هر کسی را خواست اخراج کند..... ۲۲۴
- ۱۴۷- شرط کند هر کسی را سواد داد کند..... ۲۲۵
- ۱۴۸- استدلال برای بطلان..... ۲۲۶
- ۱۴۹- نقل اقوال فقها..... ۲۲۸
- ۱۵۰- شرط دادن موقوفه به دیگری..... ۲۳۰
- ۱۵۱- تا زنده ام وقف بر اولادم بعد از من وقف بر ماکن..... ۲۱۳
- ۱۵۲- ضابطه در صحیح و باطل بودن شرط..... ۲۳۳
- ۱۵۳- اگر بر اولاد صغیر خود وقف کند..... ۲۳۵
- ۱۵۴- استدلال بر بطلان..... ۲۳۶
- ۱۵۵- روایات برای مسأله..... ۲۳۷
- ۱۵۶- جمع میان روایات متعارض..... ۲۳۹
- ۱۵۷- معنی روایاتی که اجازه می دهند..... ۲۴۰
- ۱۵۸- با قبض طبقه اول از بقیه قبض ساقط است..... ۲۴۲
- ۱۵۹- در وقف عام حاکم یا متولی قبض می کند..... ۲۴۴
- ۱۶۰- منظور از قیم در روایت متولی است..... ۲۴۶
- ۱۶۱- در وقف بر مصالح قبول نیاز نیست..... ۲۴۷
- ۱۶۲- متولی آن را قبض می کند..... ۲۴۸
- ۱۶۳- در مسجد یک نفر نماز بخواند قبض محسوب می شود..... ۲۴۹

- ۱۶۴- باید حاکم آن را قبض کند..... ۲۵۱
- ۱۶۵- قبض باید با اذن واقف باشد..... ۲۵۲
- ۱۶۶- اگر موقوف علیه متصرف وقف است..... ۲۵۴
- ۱۶۷- برای مسجد و قبرستان صیغه وقف خوانده نشود..... ۲۵۵
- ۱۶۸- در وقف معاطات نیست..... ۲۵۷

فصل سوم: در لواحق وقف

- ۱۶۹- مسأله اول موقوفه به موقوف علیه منتقل می شود..... ۲۵۸
- ۱۷۰- استدلال برای آن..... ۲۵۹
- ۱۷۱- ایراد و پاسخ آن..... ۲۶۱
- ۱۷۲- موقوف علیه وقف را نمی تواند بفروشد..... ۲۶۲
- ۱۷۳- مالک موقوفه خدا نیست..... ۲۶۴
- ۱۷۴- برخی از موقوفات فک ملک است..... ۲۶۶
- ۱۷۵- برخی منافع را می توان استثنای کرد..... ۲۶۸
- ۱۷۶- عتق غلام پس از وقف صحیح نیست..... ۲۶۹
- ۱۷۷- موقوف علیه هم نمی تواند او را آزاد کند..... ۲۷۰
- ۱۷۸- در غلام مشترک آزادی به وقف سرایت نمی کند..... ۲۷۱
- ۱۷۹- اگر مال خدا بود یا مال واقف باز سرایت می کند..... ۲۷۳
- ۱۸۰- لکن جای تردید است..... ۲۷۴
- ۱۸۱- مسأله دوم: نفقه غلام موقوفه..... ۲۷۶
- ۱۸۲- به قولی از درآمد خودش است..... ۲۷۷
- ۱۸۳- به قولی بر عهده مالکش است..... ۲۷۷
- ۱۸۴- اگر ممکن نبود از بیت المال..... ۲۷۹
- ۱۸۵- اگر زمین گیر شد آزاد می شود..... ۲۸۰
- ۱۸۶- مسأله سوم: برده وقفی مرتکب جنایت شود..... ۲۸۱
- ۱۸۷- اگر قتل عمد بود قصاص می شود..... ۲۸۱
- ۱۸۹- در جنایت خطا دیه بر عهده موقوف علیه است..... ۲۸۳
- ۱۹۰- یا این که دیه بر عهده خود برده است..... ۲۸۵
- ۱۹۱- اگر بر برده وقفی جنایتی وارد شد..... ۲۸۶
- ۱۹۲- اگر عمد بود موقوف علیه قصاص می کند..... ۲۸۷

- ۱۹۳- اگر موجب دیه بود دیه را می گیرد ۲۸۸
- ۱۹۴- آن دیه مخصوص موقوف علیه حاضر است ۲۸۹
- ۱۹۵- آیا موقوف علیه می تواند عفو کند ۲۹۱
- ۱۹۶- اگر مالک موقوفه خدا بود حاکم اقدام می کند ۲۹۲
- ۱۹۷- اگر بطن حاضر قصاص نکردند بطن دوم دیه می گیرند ۲۹۴
- ۱۹۸- اگر جانی برده بود و برده گرفته شد ۲۹۵
- ۱۹۹- مسأله چهارم: وقف فی سبیل الله ۲۹۶
- ۲۰۰- منظور از سبیل الله هر کار ثواب است ۲۹۶
- ۲۰۱- سبیل الله از سبیل ثواب و سبیل خیر به یک معنی است ۲۹۷
- ۲۰۲- مسأله پنجم: وقف بر وراثت ۲۹۹
- ۲۰۳- اگر قرینه نبو ۳۰۰
- ۲۰۴- اگر قرینه نبود به مردو معنی می شود ۳۰۱
- ۲۰۵- استعمال لفظ در دو معنی مجاز است ۳۰۲
- ۲۰۶- اگر هیچ کدام را قصد نکرده وقف اهل است ۳۰۳
- ۲۰۷- مسأله ششم: وقف بر اولاد ۳۰۴
- ۲۰۸- منظور از اولاد اولاد نوه های پسری و دختری است ۳۰۴
- ۲۰۹- خشاها هم در این وقف داخلند ۳۰۵
- ۲۱۰- برای ختنی قرعه می کشند ۳۰۶
- ۲۱۱- در وقف به نوه ها نبیره ها داخل هستند ۳۰۷
- ۲۱۲- اگر بگوید هر کس که به من نسبت داده می شود ۳۰۸
- ۲۱۳- اگر به اولادش وقف کند منظور اولاد صلبی است ۳۰۹
- ۲۱۴- اگر بگوید اولادم و اولاد اولادم ۳۱۰
- ۲۱۵- اگر بگوید اولادم وقتی اولاد اولادم منقرض شدند ۳۱۱
- ۲۱۶- به اولاد اولاد و اولاد وقف نکرده است ۳۱۲
- ۲۱۷- به قول مفید شامل می شود ۳۱۳
- ۲۱۸- مسأله هفتم: مسجدی را وقف کند و آن مسجد خراب شود ۳۱۴
- ۲۱۹- در زمین مفتوحه عنوه باشد یا نباشد ۳۱۵
- ۲۲۰- اگر سیل مرده را برد کفن مال ورثه است ۳۱۶
- ۲۲۱- مسأله هشتم: اگر خانه وقفی خراب شد ۳۱۷

- ۲۲۲- وقف را اختیار نمی‌توان تغییر داد..... ۳۱۸
- ۲۲۳- در وقف خانه، خانه بودن آن مورد نظر نباشد..... ۳۱۹
- ۲۲۴- اگر خانه بودن مورد نظر بود..... ۳۲۰
- ۲۲۵- اگر در اختلاف موقوف علیهم احتمال خرابی موقوفه باشد..... ۳۲۱
- ۲۲۶- اگر درخت وقفی خرما کنده شد..... ۳۲۲
- ۲۲۷- موقوفه هیچ نفعی نداشته باشد فروش آن جایز است..... ۳۲۳
- ۲۲۸- صورت فعلی موقوفه را عنوان قرار دهند..... ۳۲۴
- ۲۲۹- اگر نه داشته موقوفه ضرر دارد..... ۳۲۵
- ۲۳۰- با برخی شرط‌ها وقف پایان پیدا می‌کند..... ۳۲۶
- ۲۳۱- اگر موقوفه از دست نفع خارج شد..... ۳۲۸
- ۲۳۲- وقتی موقوفه فاسد شده..... ۳۲۹
- ۲۳۳- اگر سهام موقوفه منتهی به ملام نبود..... ۳۳۰
- ۲۳۴- اگر سهام آنان با هم ترقی است..... ۳۳۱
- ۲۳۵- مسأله نهم: بطن اول موقوفه را اجاره دهند..... ۳۳۲
- ۲۳۶- آن اجاره نسبت به بطن دوم باطل است..... ۳۳۲
- ۲۳۷- زیرا بطن اول در آن مدت حقی نداشته..... ۳۳۳
- ۲۳۸- چون آن اجاره فضولی است..... ۳۳۴
- ۲۳۹- مستاجر پس از بطلان بقیه اجاره را دریافت می‌کند..... ۳۳۵
- ۲۴۰- اگر متولی اجاره دهد آن اجاره باطل نیست..... ۳۳۶
- ۲۴۱- اگر متولی به اجاره داد و اجاره ترقی کرد..... ۳۳۷
- ۲۴۲- اگر متولی زاید بر شرط واقف اجاره دهد..... ۳۳۸
- ۲۴۳- مسأله دهم: وقف بر فقراء..... ۳۳۹
- ۲۴۴- منظور همه فقراء نیست..... ۳۳۹
- ۲۴۵- همچنین بر سادات وقف کند..... ۳۴۰
- ۲۴۶- نقل اقوال فقهاء..... ۳۴۱
- ۲۴۷- فرق وقف با زکات..... ۳۴۲
- ۲۴۸- موقوف علیه با کنیز وقفی نمی‌تواند نزدیکی کند..... ۳۴۳
- ۲۴۹- علت منع و ایراد آن..... ۳۴۴
- ۲۵۰- اگر آن کنیز از موقوف علیه بچه‌دار شد..... ۳۴۵

- ۲۵۱- موقوف علیه حد ندارد تعریض می شود..... ۳۴۶
- ۲۵۲- آیا کنیز امولد موقوف می شود..... ۳۴۷
- ۲۵۳- اگر امولد شد پس از فوت او آزاد می شود..... ۳۴۷
- ۲۵۴- قیمت آن کنیز را برای بطون بعدی از ترکه او بر می دارند..... ۳۴۸
- ۲۵۵- جای تردید و اشکال است..... ۳۴۹
- ۲۵۶- طرح اشکال..... ۳۵۰
- ۲۵۷- قیمت آن کنیز به کی می رسد..... ۳۵۱
- ۲۵۸- امولد شدن آنلاف بعد از فوت موقوف علیه است..... ۳۵۲
- ۲۵۹- باید به کی او برای بطون دیگری کنیز خرید و وقف کرد..... ۳۵۳
- ۲۶۰- این مسأله مشهور بر مائله مبادی پراکنده است..... ۳۵۴
- ۲۶۱- اگر موقوف علیه مزبور شریک داشت..... ۳۵۵
- ۲۶۲- قیمت کنیز را از ترکه بر می دارند..... ۳۵۶
- ۲۶۳- کنیز مزبور را می توان سهواً داد..... ۳۵۷
- ۲۶۴- اگر مالکش موقوف علیه او را شوق دهد..... ۳۵۷
- ۲۶۵- مهر آن کنیز مال موقوف علیهم موجود است..... ۳۵۸
- ۲۶۶- فرزندان کنیز نیز وقف است..... ۳۵۹
- ۲۶۷- اگر شوهرش آزاد بود آزاد است..... ۳۵۹
- ۲۶۸- ولد شبهه آن کنیز از شخص آزاد، آزاد است..... ۳۶۰

فهرست عمومی

- ۲۶۹- اسامی مقدس..... ۳۶۲
- ۲۷۰- آیات کریمه..... ۳۶۳
- ۲۷۱- روایات..... ۳۶۵
- ۲۷۲- اعلام..... ۳۶۸
- ۲۷۳- شرح مختصری بر اعلام..... ۳۷۴
- ۲۷۴- منابع..... ۴۱۵
- ۲۷۵- شرح مختصری بر منابع..... ۴۲۰
- ۲۷۶- مواد قانون..... ۴۴۷
- ۲۷۷- کتاب هایی که استفاده شده است..... ۴۴۹